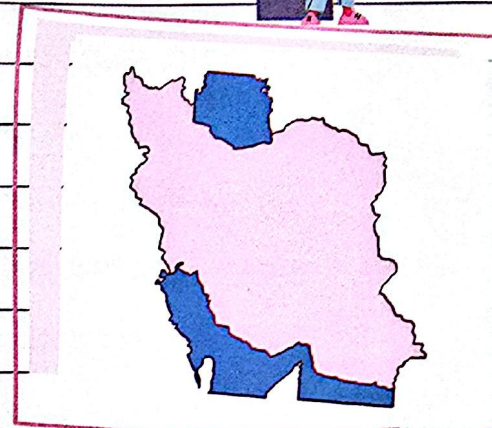

«ویژگی‌های دریا‌های ایران»

آموختنی‌ها

- ۱ آشنایی با موقعیت آب‌های اطراف ایران
- ۲ شناخت ویژگی‌های دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان

بخوان و بیاموز

در سال‌های گذشته یاد گرفتیم که دریاها گودال‌های پر از آبی هستند که به اقیانوس راه دارند و اقیانوس‌ها پهنه‌ی بسیار بزرگ آبی کره‌ی زمین هستند و می‌دانیم که دریای خزر در شمالی‌ترین مرز ایران و دریای خلیج فارس و دریای عمان در جنوبی‌ترین قسمت یا مرز کشور قرار دارند.

دریای خزر

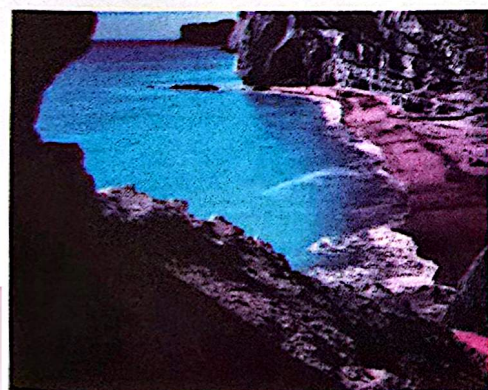
دریای خزر در واقع یک دریاچه است، اما به علت وسعت زیادش، «دریا» نامیده می‌شود. خزر در طول تاریخ نام‌هایی چون دریای گیلان، دریای مازندران، دریای قزوین و دریای گرگان داشته است و در نقشه‌های خارجی نیز «دریای کاسپین» نامیده شده است.

عمق دریای خزر:

الف) نواحی شمالی کم‌عمق است. در بعضی نواحی به کم‌تر از ۱۰ متر می‌رسد.

ب) نواحی جنوبی عمق بیش‌تری دارد و به بیش از ۱۰۰۰ متر می‌رسد.

میزان شوری دریای خزر کم‌تر از دریاها و اقیانوس‌های دیگر است. رودهای چالوس، هراز، سفیدرود و گرگان به دریای خزر می‌ریزند. کشورهای ترکمنستان، قزاقستان، روسیه و آذربایجان از طریق دریای خزر با ایران مرتبط می‌شوند.

وجود دریای خزر نقش تعیین‌کننده‌ای در آب و هوای ساحل شمال ایران ایفا می‌کند. زیبایی‌های بی‌نظیر گیلان و مازندران و گرگان به حفظ شرایط زیستی این دریا کمک می‌کند. پیرامون ساحل خزر با باغات مرکبات، شالیزارها و مزارع سرسبز پوشانده شده است. رودخانه‌ی هراز در محل پیوستن خود به دریا چشم‌انداز بی‌نظیری دارد. نوشهر، چالوس، رامسر، نکا و انزلی از بنادر مهم دریای خزر به شمار می‌روند. کناره‌ی دریای خزر یکی از مهم‌ترین مراکز گردشگری کشور ایران است.

خلیج فارس

خلیج فارس، پیشروی دریای عمان و اقیانوس هند، خشکی‌های ایران و عربستان است.

خلیج فارس تنها راهی است که ایران را از راه جنوب کشور به آب‌های آزاد ارتباط می‌دهد. بندرهای متعددی در شمال این خلیج قرار گرفته‌اند. بندر خرمشهر، آبادان، امام خمینی، بوشهر،

عسلویه و ... از آن جمله‌اند. ساحل خلیج فارس از دهانه‌ی اروندرود تا بندر عباس امتداد دارد.

در خلیج فارس جزیره‌های بزرگ و کوچکی وجود دارد که متعلق به ایران است. از آن جمله قشم (بزرگ‌ترین جزیره‌ی خلیج فارس)، کیش، هرمز، لاوان، ابوموسی، تنب بزرگ، تنب کوچک، لارک، هنگام و ...

بیشتر بدانیم

نام خلیج فارس بیش از ۲۵۰۰ سال قدمت دارد و در اسناد تاریخی به این موضوع اشاره شده است. متأسفانه در سال‌های اخیر برخی از کشورهای عربی سعی بر تغییر نام این خلیج داشته‌اند. وظیفه‌ی ما بر آن است که به عنوان یک ایرانی مانع این امر شویم.

عمق خلیج فارس

از دریای عمان بسیار کم‌تر است. به‌طور متوسط به ۳۰ متر می‌رسد. منابع مروارید، مرجان، اسفنج، ماهی‌های مرغوب و میگو منحصر به خلیج فارس است. اگر آلودگی محیط‌زیست نبود، بهترین ماهی‌های دنیا در این منطقه به‌دست می‌آمد.

بندرهای جزیره‌های خلیج فارس یکی از مهم‌ترین ایستگاه‌های دریایی اتصال به هند، چین، است.

نکته

آب دریا بی‌رنگ است، ولی به خاطر انعکاس تصویر آسمان، آبی به نظر می‌رسد و در روزهای ابری خاکستری دیده می‌شود.

تعاریف

- ★ به پیشروی آب دریاها، «خلیج» می‌گویند.
- ★ آبراهه‌ای که دو دریا را به هم وصل می‌کند، «تنگه» نام دارد.
- ★ در کناره‌های خلیج فارس بریدگی‌های عمیقی وجود دارد که ساکنان اطراف به آن‌ها «خور» می‌گویند. از موارد استفاده‌ی خورها ایجاد بندر و پهلو گرفتن کشتی‌ها می‌باشد.

بیشتر بدانیم

خلیج فارس به «دریای پارس» معروف بوده است. خلیج فارس به دلیل اهمیت زیادی که دارد، در طول تاریخ بارها مورد هجوم کشورهای بیگانه قرار گرفت؛ مثلاً؛ پرتغالی‌ها تنگه هرمز را اشغال کرده بودند که شاه عباس صفوی توانست آن‌ها را بیرون کند. روز دهم اردیبهشت را در تقویم «روز ملی خلیج فارس» نامیده‌اند.

دریای عمان

ساحل دریای عمان از بندرعباس تا بندر گواتر امتداد دارد. دریای عمان به اقیانوس هند راه دارد و از طریق تنگه‌ی هرمز به خلیج فارس متصل می‌شود. بندر مهم دریای عمان، بندر چابهار است که عمق این دریا در این بندر به ۳۰۰۰ متر نیز می‌رسد. از دیگر بنادر این دریا، جاسک و گواتر می‌باشد که بیانگر بازرگانی و دریانوردی آن است.

عمق	خلیج فارس کم‌تر از دریای عمان است.
شوری	خلیج فارس بیش‌تر از دریای عمان است.

کشورهای عربی امارات، عمان، قطر، بحرین، عربستان و کویت از طریق خلیج فارس و دریای عمان با ایران همسایه هستند.

تمرین

۱ موارد مرتبط را به یکدیگر وصل کنید.

خور	+	گودال‌های پرآبی که به آب‌های آزاد راه ندارند.
دریاچه	+	رودی که به دریای عمان می‌ریزد.
سرباز	+	بریدگی‌های عمیق کناره‌ی دریای خلیج فارس به زبان بومی.
خلیج	+	پیشروی آب دریاها در خشکی.

۲ درستی و نادرستی هر عبارت را مشخص کنید.

- الف: شوری دریای عمان از خلیج فارس بیش‌تر است.
- ب: عمق خلیج فارس کم‌تر از دریای عمان است.
- پ: ساحل دریای عمان از بندرعباس تا بندر گواتر امتداد دارد.
- ت: بزرگ‌ترین جزیره‌ی خلیج فارس، کیش است.
- ث: میزان شوری دریای خزر از دریاها و اقیانوس‌ها کم‌تر است.

۶ دریای خزر دریاچه است، ولی چرا به آن دریا می گویند؟

۷ خورها برای چه امری مناسب هستند؟

۸ در بندرها چه فعالیت هایی صورت می گیرد؟

۹ جدول زیر را کامل کنید.

میزان شوری	نام دو کشور همسایه	دو رود	عمق	نام دریا
				خزر
				خلیج فارس
				عمان

خودارزیابی

خیلی خوب خوب قابل قبول نیاز به تلاش

☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐

☐	ویژگی های دریای خزر را می شناسم.
☐	ویژگی های خلیج فارس و دریای عمان را می شناسم.
☐	با اصطلاحات خلیج، خور، تنگه، بندر آشنایی دارم.
☐	نام رودها و بنادر ایران را می دانم.
☐	با کشورهای همسایه ی جنوبی که از طریق خلیج فارس و دریای عمان با ایران همسایه هستند آشنایی دارم.
☐	با کشورهای همسایه ی شمالی که از طریق دریای خزر با ایران همسایه هستند آشنایی دارم.